

نومبر ۱۰ غرور

نومبر ۱۰ غرور

اداره خانه

جنگل اوغلنده اجتهاد اوئنده نومبر ۱

بویوک مجسمه

چشمه کونلری چقارادی علمی هفته لی مجموعه دور.

نومبر ۲

پرشله ۱۳ مارت ۹۱۹

مدیر و امتیاز صاحی

م. زکریا

هفته مصاحبه بی

انجمن ترقی پسند عصریہ

ہونڈن بش عصر اولیہ چیکیز؛ بشریت
متحدہ نہ نک ہو کوئی قناعت نرندن، مفکوره لرندن
اکثریتی کورہ مسکز، ہو کوں ہر کسجہ
مصدق اولان حقیقت لری او زمان انجی بر قاج
عالمک، بر قاج فیروزوفک دماغندہ صافلی بر حالہ
بولابلسر سیکز، او وقت کیمہ طرفندن اینا نیلامار،
قبول ایدیلہ میان حقیقت لری ہو کوئی انسانیت
(متعارفہ) دن اولارق قبول ایدیور، او وقت
انجی بر عالمک، بر فیروزوفک اینا نیلامکی حقایق
ہو کوں بر ابتدائی طلبہ سی دہ بیلور و اینانیور.
ہو نک ک آشکار مائی (عالم - Le monde) حقدہ کی
تقدیر، دما دوت عصر اول عالمک نامتناہیلکنہ
کوا ایک مغلقدہ بولونڈینہ، ارضک محوری
و شمس اطرافندہ دور ایدیلکنہ قاج کیشی
اینانیور؟ حالو کہ ہو کوں بولرندن شبہ ایدن
وارمیدر؟ اوزمانک اخلاق، حقوق، سیاست
حقدہ بر طاقم بلقیری واردی کہ ہو کوں بولر
متمدن مملکت لردہ ہووک بر قیمت عطف ایدیلیور، اگر
ایدیلہ سیدی بشریت ہو کوئی مرتبہ - نہ چیقامازدی.
قرون وسطی دہ او تقلید حاکم اولدینی انجمن انسانیت
علمدہ فندہ حاصلی مدینتک ہر قسمندہ اساسی بر
خطوہ آتامادی. سطحی بر تدقیق کو ستریر کہ ہو کی
معنوی مسئلہ لردہ کی قناعتلر عصریلشمہ دیکھ مدینتک
مادی وفی جہنم لردہ دہ ترقی امکانی یوقدر. بعض
متفکر لرزدہ یا کیش ہم پک یا کیش بر قناعت
وارد؛ ظن ایدیلیور کہ مدینت حاضرہ صرف مادی
و فردی سبیلک نتیجہ سیدر معنوی مسئلہ لردہ،
حقوق، اخلاقی قناعت و اعتقاد لردہ، عصرک مادی
وفی مدینتک تشیل خصوصندہ بر علاقہ سی یوقدر،
یا خود پک آزدر. حالو کہ حقوق، اخلاقی
اقتصادی مسئلہ لردہ کی قناعتلر عصریلشمہ دیکھ
مدنی بر جمعیت حالہ کبریلہ ضر. مدنی بر جمعیت
حالہ کبریلہ فردک سیمی ہو کسک و غرب
مملکت لردہ اولدینی کی عمرہ ویرہ ضر. رہنہ سسا -
نسدہ وافی تعقیب ایدن عصر لردہ بشریت ہو
کوئی مدینتک اساسات فکر یوسنی بولابیلدیکی
انجمن ہر جہتندہ سرعنلہ ترقی ایدیلدی.
رہنہ سسالہ غرب عالمک انتشار ایدن
فدنی فکر لردہ مدینت حاضرہ نک اک مہم عاملیدر.
ہو فکر لردہ بر جمعیتندہ حاکم اولدینہ حقیقی محیط حتی
مدینت وجودہ کلہ ضر، کلہ منجہ دہ بعضی فرد لردہ
مفرد کاوسبیلک ییلہ بر مملکتک تامل و ترقیسنہ
چوق ہووک تأثیری اولاماز. بشریت متحدہ نہ نک
قناعتلری، مفکوره لری اون بشنچی اون نتیجی
عصر دہ باشلا یان انتباہ ایلہ تأسس ایلدیکی انجمن
او دور لردہ فلسفی فکر لردہ وجودہ کتیردیکی
تحول و انقلابی تعقیب ایلک بزم انجمن چوق
فائدہ لیدر، ظن ایدہ دم.

رہنہ لسلہ بشریتک کشف ایدہ بیلدیکی اک
مہم شی بالذات کندیس، کندی افعالک منشائی
اولشدر. قرون وسطادہ ہوتون افعال بشریہ نک
منشائی انسانک فوئندہ و کلیسا تعلیماتی داخلندہ

آرائیدی، خیر و شرک حقوق و وظیفہ نک، سیاست
دولتک مصدر و سراقی بالکز کا یسا ایدی. اوزمانک
سقولاسیتک علماسنک ہدفی اکثریا بیک تورلو
قیاسلرلہ بوجہتی تأییددن عبارتدی. بناء علیہ
قرون وسطا نظرندہ انسان وحشیات انسانہ نک
بر قیچی یوقدی. انسان صرف بہیمی بر
مخلوق عدایدیلدیکی انجمن یوقدرت مافوق الطبیعیہ کی
تشیل ایدن کلیسا تعلیماتی حقوق و اخلاق واضی
عد اولونوردی. انسانک فاعلرینک قیچی ہو
تعلیماتہ اولچولور، باشقہ بر قیاس تصور اولوناما.
زدی. اہل صلب محارباتی غربی شرقیہ تماشہ مجبور
ایدینجہ، بالخاصہ عثمانیلرک استانبولی ضعیفی اوزرہ
ہیرانس علماسی اسکی یونان افارنی اوروپاہ
نقل ایدینجہ یونان قدیمک، اخلاق، حقوق و سیاسی
مسئلہ لری صرف طبیعت بشریہ نقطہ نظرندن
تدقیق ایدن فلسفہ سی اوروپا متفکر لرنک حدود
نظرینی توسیع ایلدی. واقعا اسکی یونانیلر
طبیعت - nature مدلولندن ہو کوں اکلا دیمن
درجہ دہ واسع بر معنایہ امتیور لردی. اکثر یا عندی
(artificielle مقابل) اولارق تلقی ایلدی کلری طبیعی
حادثاتی اکلامقہ وانک اسرارینی کشف ایلدی مکہ
او غراشیدور لر و افعال بشریہ کی عیب یوقنطہ نظرندن
تدقیق ایلدیور لردی. رہنہ سسالہ غرب عالمک دہ
عینی میل قوتلہ سیرایت ایلدی. اودورک اک
بارز فلسفی حیثیتی طبیعتہ ہووک براعتاد بسلیرہ
اجتماعی و انسانی حادثہ لری ہو نقطہ دن تدقیق
ایلدیکی و ہومیلر کہ فلسفہ جدیدہ نک و علوم
مثبتہ نک عمل طاشنی تشکیل ایلدی.
رہنہ سسالک، ہر شیتک مصدرینی طبیعتندہ
کورمک میلی، اخلاق، سیاست، حقوق کی
معنوی ساحہ لردہ دہ تجلی ایلدیور دی. قرون وسطا
نہایت لردہ بتیشن ایتالیائی ہومیانچی [۱] آریستونک
روح حقدہ کی فکر حقیقیسی تحری ایدرکن
شومہم مسئلہ یی تاس ایلشردی: اگر روحت
بقای قبول ایدیلہ جک اولہ اخلاق عمدہ لری
سقوط ایدری؟ تعبیر آخرلہ اخلاق بالکز مکافات
و مجازات اخرویہ فکر یی مستنددر؟ ہومیانچی
ہوکا منی بر جواب ویریور دی دیور دی کہ
اخلاق، علم و صنعت کی غایہ سی و مؤیدہ سی
بدانہ کندیسندہ بولونان انسانی بر کالدر.
بناء علیہ فضیلتک نہ منشائی، نددہ نتیجہ سی
عالم اخرویہ آراغہ لروم یوقدر. شتہ کم صنعتک،
علمک غایہ لرنی دہ آخرندہ آرامیورز. علمی
کمالک، صنعت خصوصندہ کی ترقیاتک مشوقی،
قوتہ مؤیدہ سی دین و آخرندہ کورمیورز، ہوالدہ
نہ انجمن اخلاقی کمالک مصدرینی بولر کی
طبیعت بشریہ دہ آرامیہ لمدہ مکافات و مجازات
اخرویہ کی اخلاق یکانہ مؤیدہ سی اولارق قبول
ایدہم...

ہومیانچینک شوملاحظاتی اخلاقک منشائی

[۱] ہومیانچی ایتالیانلیر. (۱۴۶۳) دہ دوشمندی
یادو دارالفنونندہ طب و فلسفہ تحصیل ایدی. آریستونک
روح بقا ویا قنایہ مسئلہ سی حقدہ کی فکر حقیقیسی
تحری ایچک اوزرہ یازدینی آردہ روح فردینک بقای عقل
قابل اثبات اولمادیکی نتیجہ سنہ قرار ویرمندی. و ہونڈن
موکرا یازدینی ایکی اثری مندر جائنک اہیق اعتبارلرہ سسائس
لسفہ سنک مدخلی دہ اولونابیلیر.

بالکز دیندہ آرامق دوعری اولامیہ جفی کو ستریر.
فی الحقیقہ قرون وسطانک اخلاق، بالکز دینہ
استناد ایدن نظریہ سی رہنہ سسالندہ وجودہ کلن
تبدل فکری ایلہ قیمتی تمامیلہ غائب ایدی.
قرون جدیدہ نک بللی باشلی ہوتون فیروزوفلری
اخلاقک منبئی طبیعت انسانہ و اجتماعیہ دہ
کورمکدہ متفقدلر. یو حقیقت مسلمہ نہ قارشی
ارباب دنک وظیفہ سی فضائل دنیہ نک دہ حد
ذاتندہ اجتماعی و انسانی حیاتک ایجاب ایتدیکی
اخلاقی حرکاتندہ عبارت اولدینی اثبات ایلک
منحصر قایلر. یوسنہ اخلاق منبئی بالکز دیندن
الیر، واسطہ تلقینی بالکز دیندر دینک درت
عصر دینری مسلم اولان بر حقیقی انکار ایلکدر کہ
ہونڈن ہم دین، ہم اخلاق ضرر کورور.
ہونک انجمندر کہ محترم بر شاعریمزک:

نہ عرفاندر ویرن اخلاقہ علویت نہ وجداندر؛
فضیلت حسی انسانلردہ اللہ قورقوسندندر

یورہ کلردن جکیلشم فرض ایدیلین خونی بزدانک
نہ عرفانک قایلر تأثیری قطعاً، نہ وجدانک.

دستورینہ اینانامیز. حتی بوقناعتی مضر بیلہ
بولورز. چونکہ دین، محافظہ، اگر وجدان
و عرفان ایلہ مؤید اولماز سہ عصرک آکلادیکی
معنادہ فضیلتی وجودہ کتیر مکہ کفایت ایدہ ضر.

مادامک اخلاقک منشائی اجتماعی و انسانی حیاتدر،
اوجیاک ایجاباتی فرد عرفان و وجدانیلہ دیوار.

بر مملکتندہ اخلاق سقوی کورولیور سہ احوالہ
انسانی حیاتک غایہ سی اکلا بیلہ جک درجہ دہ

عرفان قلامش، و یا خود جمعیتک اخلاقی حرکاتہ
قیمت ویرمہ سی ہونڈن وجدان ضعیفہ مشدر.

ہوالدہ یا بیلہ جق شی حیات اجتماعیہ اوزرندہ
اخلاقی حرکاتہ قیمت ویرہ جک صورتدہ تأثیر

یا بغہ چالیشمق و فرد لردہ عرفانی آرتیرمقدر.
بزظن ایدیورز کہ بعضی عقیدہ لر اوکرہ تمکک

انسانلری اخلاقی یا بیلیرز، حالو کہ اگر او
عقیدہ فاعلہ حاکم اولماسی انجمن لازم کلن شرائطی

حائز دکلہ، یعنی اجتماعی حیاتک ضرورتلریہ
جاریشیور، علمک تلقیناتہ مخالف کلیور سہ

ارادہ اوزرندہ مؤثر اولماسنہ امکان یوقدر.
اکثریتلہ ارباب دینمزک بر خطاسی وار:

احکام دینیہ کی منحصر اگلہ لردہ تحلیلندن چیقارمق
ایستبورلر. انسانلر کندی ارالزندہ سسط

فکر لرنی اکلاتمق انجمن استعمال ایلدی کلری
کلہ لر بیلہ بعضاً مراد لرنہ مخالف معنادہ تلقی

اولونڈینی واقع ایکن، احکام دینیہ کی احتوا ایدن
کلہ لری تفسیر ایدن مجتہد و مفسر لردہ مطلقا صواب

اولان معنای بولدی کلری فاضل ادعا اولونا بیلیر؟
اونک انجمن اول امر دہ علمک مثبت اولہرق

کو ستردیکی حقیقتلری بیلک و احکام دینیہ کی
محتوی کلانی اوکا کورہ تفسیر ایلک لازمدر.

چونکہ دین بالخاصہ اسلامیت، علمک بولہدینی
حقیقتہ مخالف بر اجری محتوی اولاماز. مان

ہوتون عالم فیروزوفلر اخلاقک منبئی طبیعت انسانہ
و اجتماعیہ دہ کورور و تکاملنی قبول ایدرکن

اسلامیتک ہوکا مباین احکامی محتوی اولدینی
ادعا اولونابیلیری؟

دارالفنون معلم لردن

محمد امین